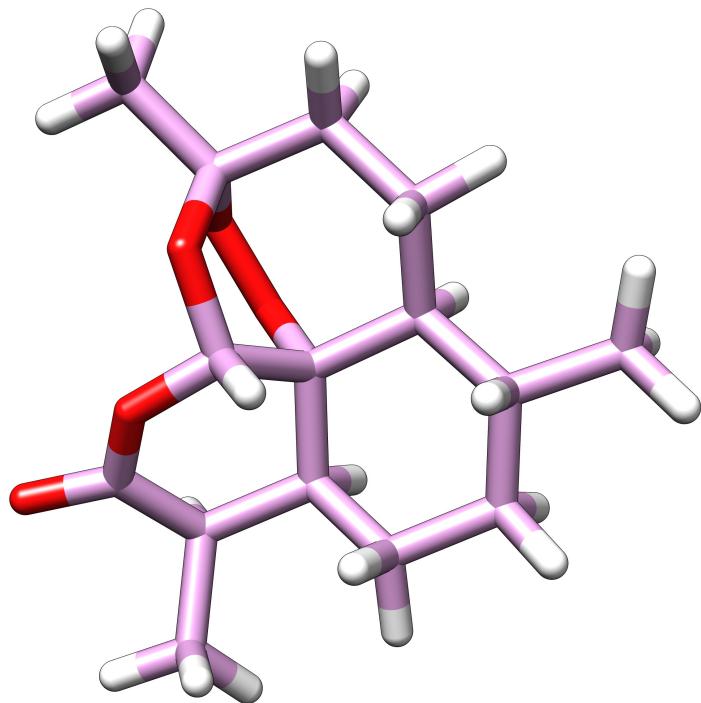

Proteiner som läkemedel

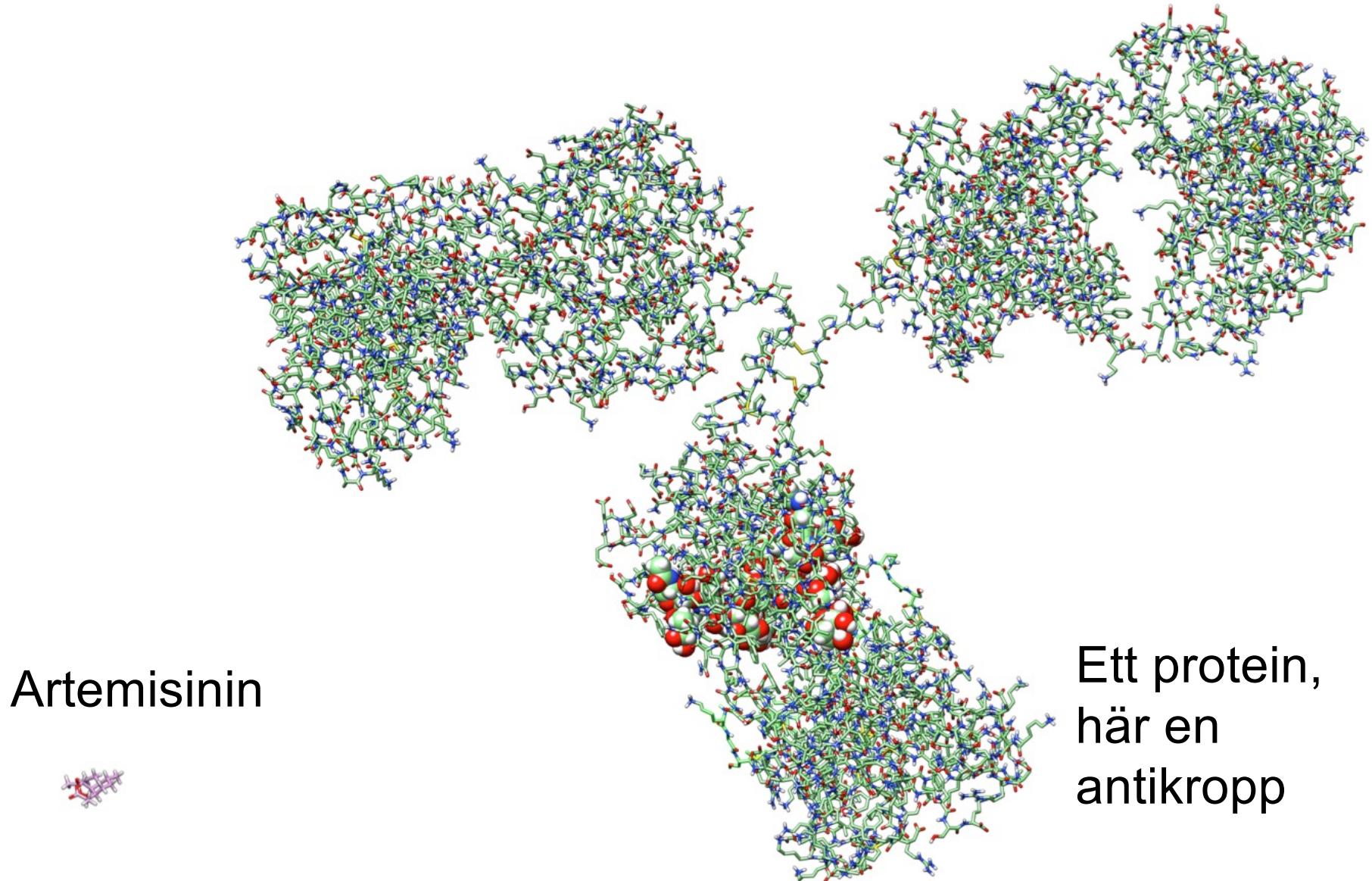
Ulf Göransson

ulf.goransson@fkog.uu.se

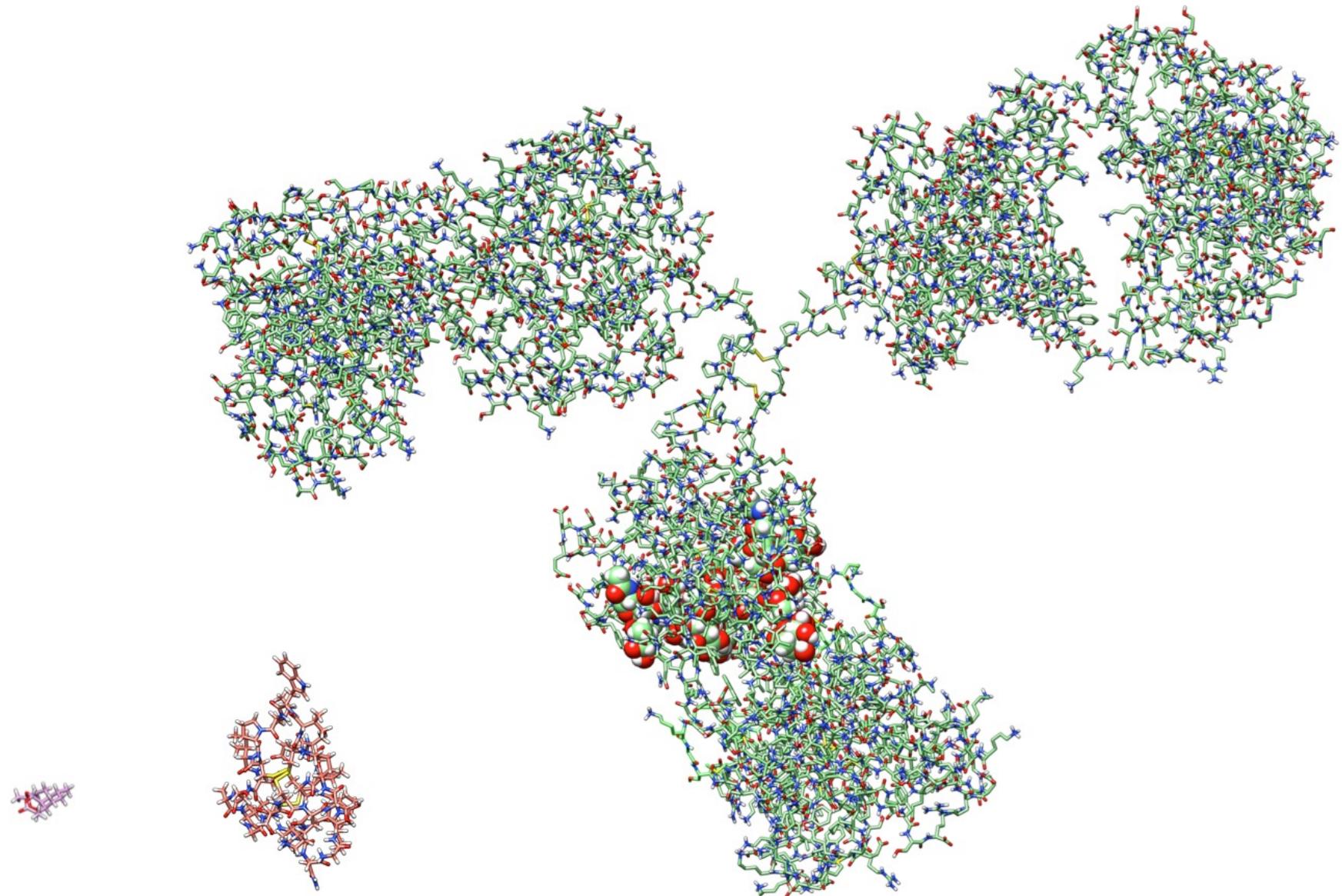

Artemisinin

Olika stora molekyler

Peptider

Top 200 Pharmaceutical Products by US Retail Sales in 2012

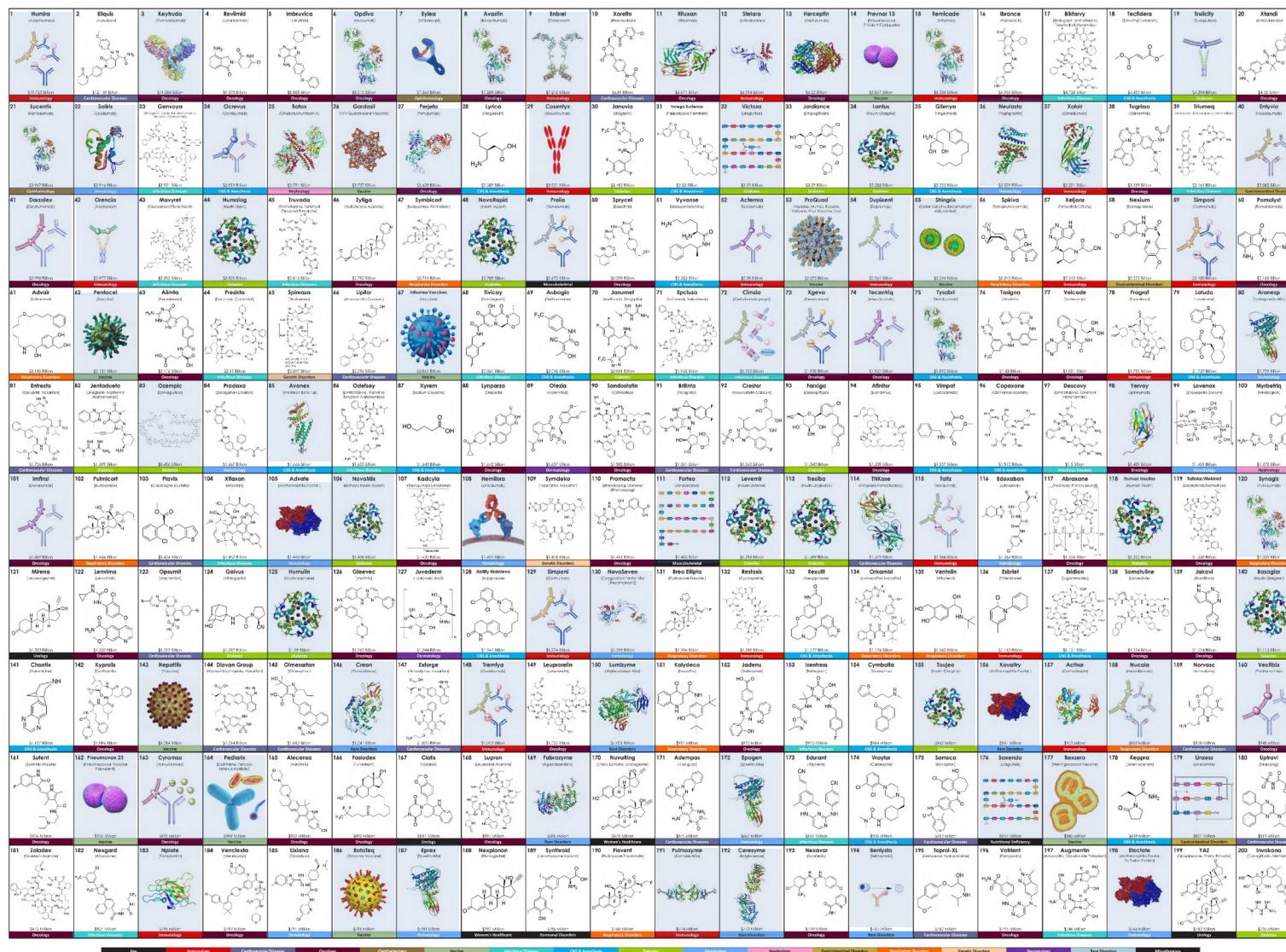
Compiled and Produced by the Njardarson Group (The University of Arizona): Edon Vitaku, Elizabeth A. Ilardi, Jón T. Njardarson

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3406029/>

Och 2019... 11 av top 15! > 80 totalt

Poster av Njardarson group, University of Arizona

Varför?

Vilka fördelar har proteiner som läkemedel?

Nackdelar?

Proteiner som läkemedel

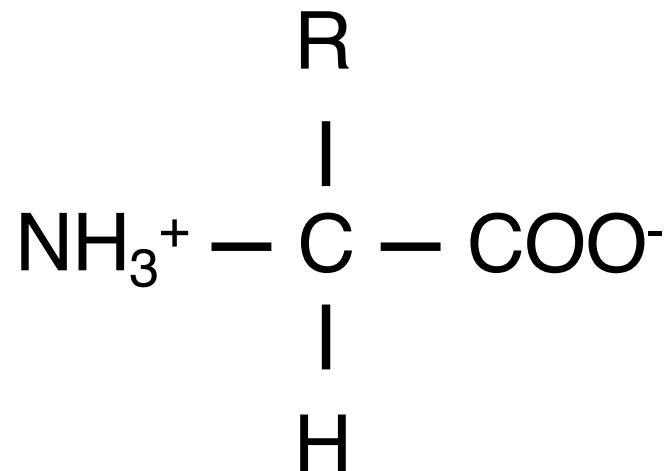
Kemin och biologin bakom

Tillverkning och produktion

Biologin och kemin bakom

- DNA-mRNA-protein (transkription/translation)
- Aminosyror byggstenarna i proteiner
- Amidbindningar/peptidbindningar
- Primär, sekundär, tertiar, kvartär struktur
- Posttranslationella modiferingar (PTM)

Byggstenen

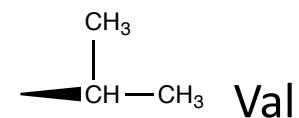
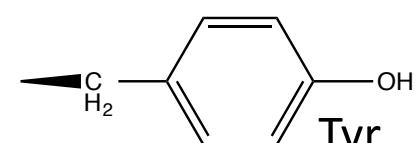
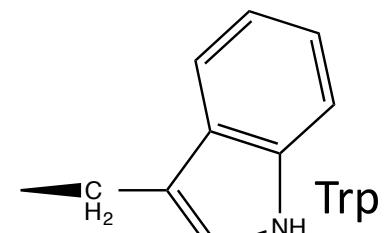
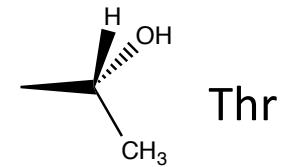
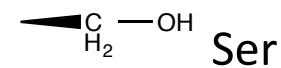
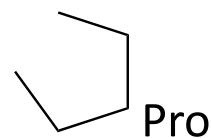
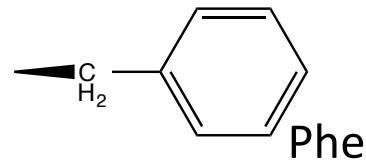
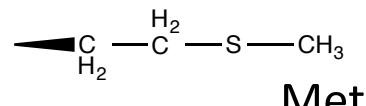
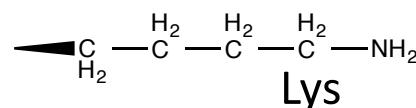
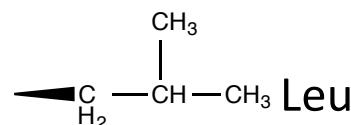
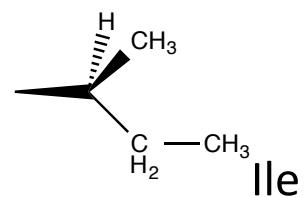
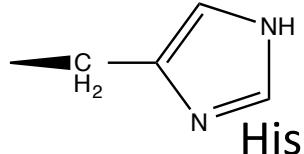
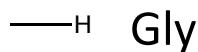
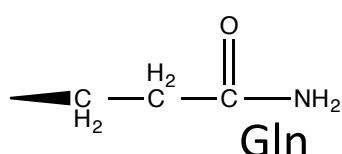
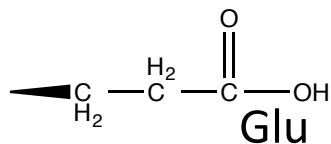
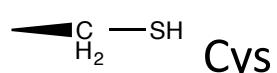
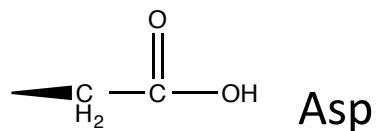
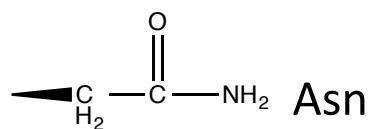
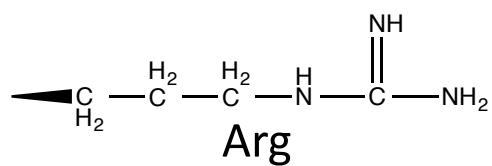
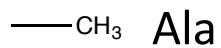

Alfa-kolet kiralt

Sekvens av aminosyror primärstruktur

Hydrofoba, hydrofila, laddade aminosyror beroende på sidokedjan

Sidogrupper

Post-translationella modifikationer

Glykosylering: N-eller O-bundet socker på Ser, Thr, Asn

Fosforylering: Reversibel fosforylering av Ser, Thr, Tyr

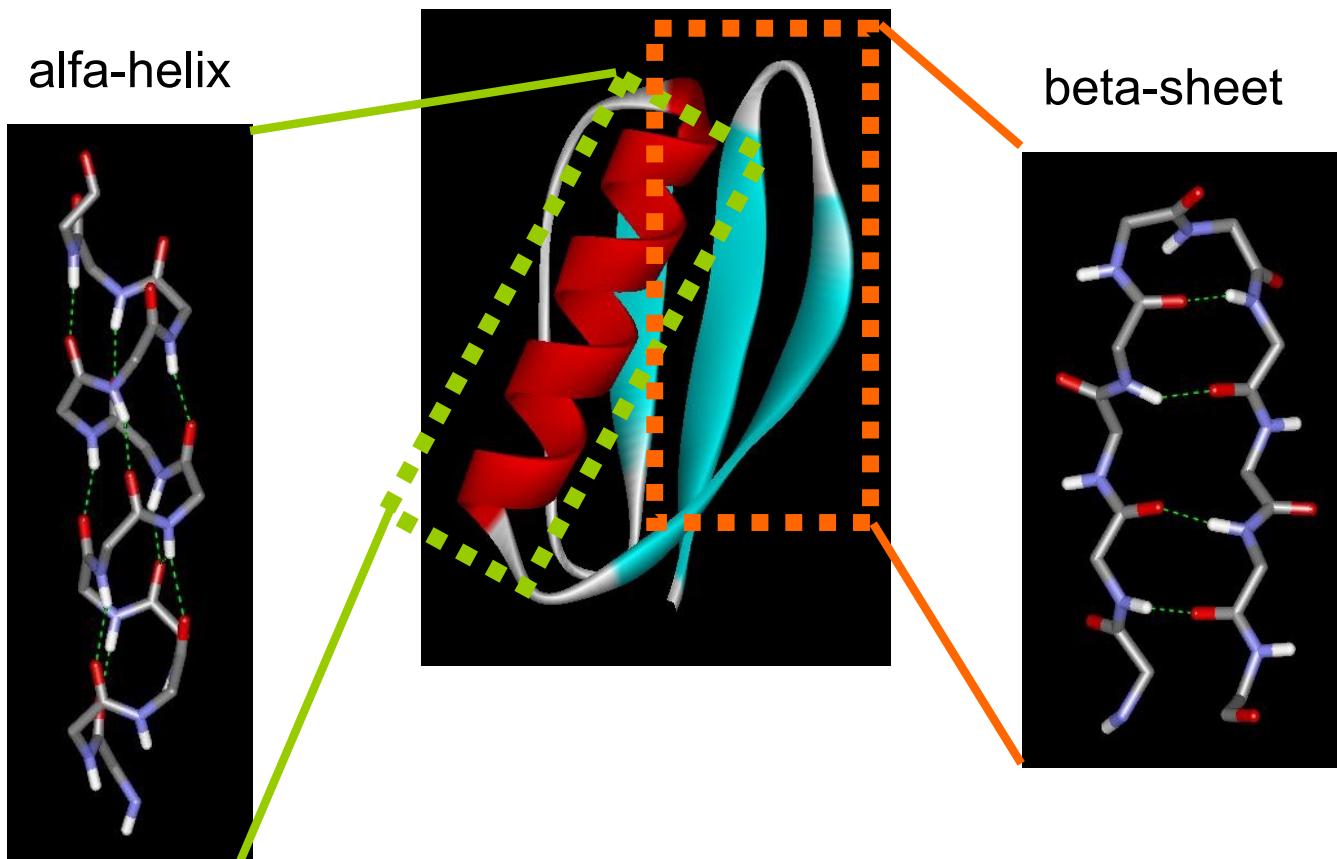
N-terminal acylering

C-terminal amidering

Disulfider (disulfidbryggor)

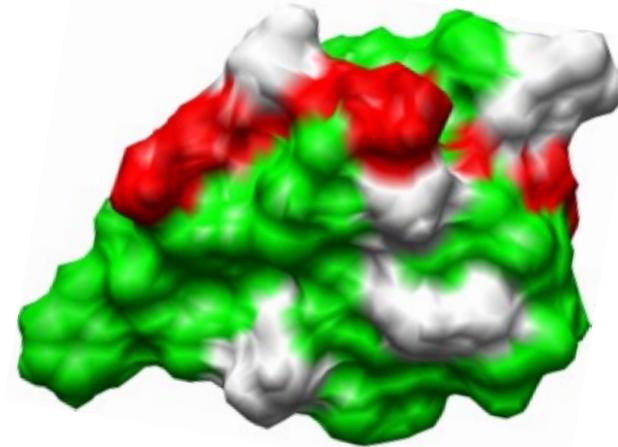
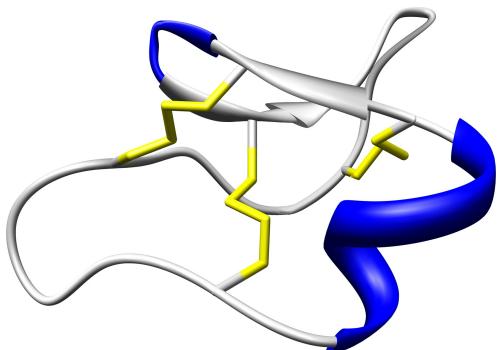
Veckning och struktur

Sekundärstruktur: alfa-helix, beta-sheet, loopar och svängar

Veckning och struktur

Tertiärstruktur: proteinets rymdstruktur. Presenteras ofta med bara skelettet (bara peptidbindningar) eller som rymdstruktur (ytan på strukturen)

Kvartärstruktur: flera peptider/proteiner struktur tillsammans

Veckning och struktur

Proteiner bara aktiva i sin rätta tertiära (tre-dimensionella) struktur

Aminosyrasekvensen kodar för detta, hur det går till är dock okänt i detalj

Oxidativ veckning – formering av disulfider

Tillverkning/Produktion

- Isolering från källan
- Kemisk syntes
- Rekombinanta tekniker

Upstream och Downstream

Studiebesök Testa

Exempel insulin

- Insulin
 - gen (inkl intron)
 - preproinsulin 110 aminosyror (24 aa exportsignal)
 - proinsulin (inkl 35 aa peptid C)
 - insulin
- Från pankreas av gris (1 aa skillnad) och nöt (3 aa skillnad)
 - sidoeffekter
- Konvertera insulin från gris till humant insulin
 - C-terminalt alanin ersätts med threonin med enzymatiska metoder
- Rekombinant uttryck
 - Först A och B separat
 - Sedan proinsulin
- Genteknik
 - Förflytta sekvensen för snabbare insulin
- Se Kapitel 3 i kursboken “Biotechnology for Beginners”

Produktionssystem rekombinanta proteiner

Prokaryoter:

Bakterier: hög koncentration, billigt, enkelt, skalbart, kan ej glykosylera och veckar ej som eukaryota. Ex E.coli

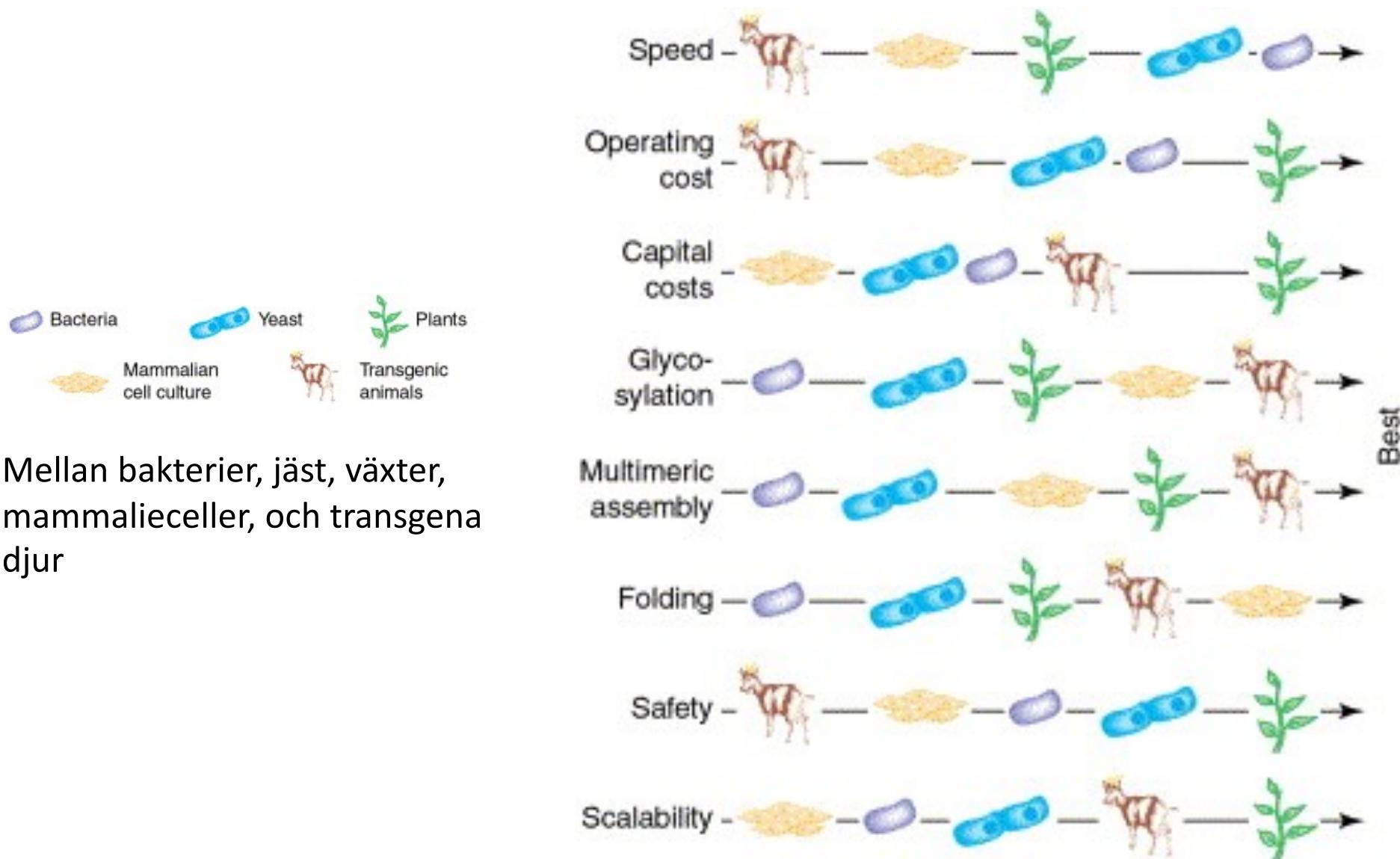
Eukaryoter:

Jäst: hög concentration; sekretion, disulfider, glykosylering och korrekt veckning möjlig

Mammalieceller: Korrekt veckning och PTM, teknikkrävande (dyrt och långsamt, låga utbyten. Chinese hamster ovary (CHO) cells); Transgena djur (Atryn®)

Växter: Korrekt veckning och PTM, skalbart, ingen risk för humana patogener, kan glykosylera liknande mammalieceller. Första läkemedlet Elelyso™. Zmapp™.

Jämförelse produktionssystem

Mellan bakterier, jäst, växter,
mammalieceller, och transgena
djur

Isolering och rening av produkten

Filtrering/Koncentrering

Ta bort bulk/debris

Isolering av slutprodukt fri från kontaminanter
och varianter

Metoder för rening och analys

Kontaminationer

Värd-relaterade: virus, bakterier, värdrelaterade proteiner/DNA, PTM varianter, endotoxiner

Produkt-relaterade: substitutioner av aminosyror, denaturerat protein, isomera konformationer, dimerer/aggregat

Process-relaterade: komponenter från odlingsmedium och/eller upprening (tex hormoner, vitaminer), metaller, kolonnmaterial

Kvalitet och stabilitet

- Renhet >99%
- Möjliga problem
- Deamidering (Asn till Asp/betaAsp)
- Oxidation (Trp/Met)
- Omlagring av disulfidbryggor
- Aggregering
- Enzymatisk nedbrytning
 - Vilka aminosyror viktiga?

Hur kontrollera detta? Se Ytterbergs föreläsning

Läkemedel

Antikroppar, polyklonala och monoklonala
antikroppar

Proteiner, tex HGH, FVIII (glykosylerat, chinese
hamster ovary cells, CHO), antitrombin (Atryn®,
transgena djur), taliglucerase alfa (Elelyso®),
interleukiner, interferoner

Antikroppsutveckling

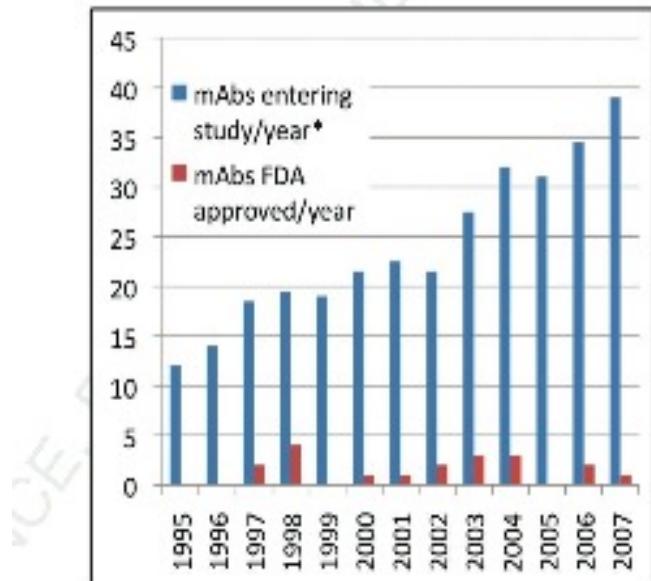

Figure 1. Therapeutic monoclonal antibodies entering clinical study or approved, 1995–2007. Data presented as two-year moving average
Source: Tufts Center for the Study of Drug Development

Reichert et al, mAbs, 2008

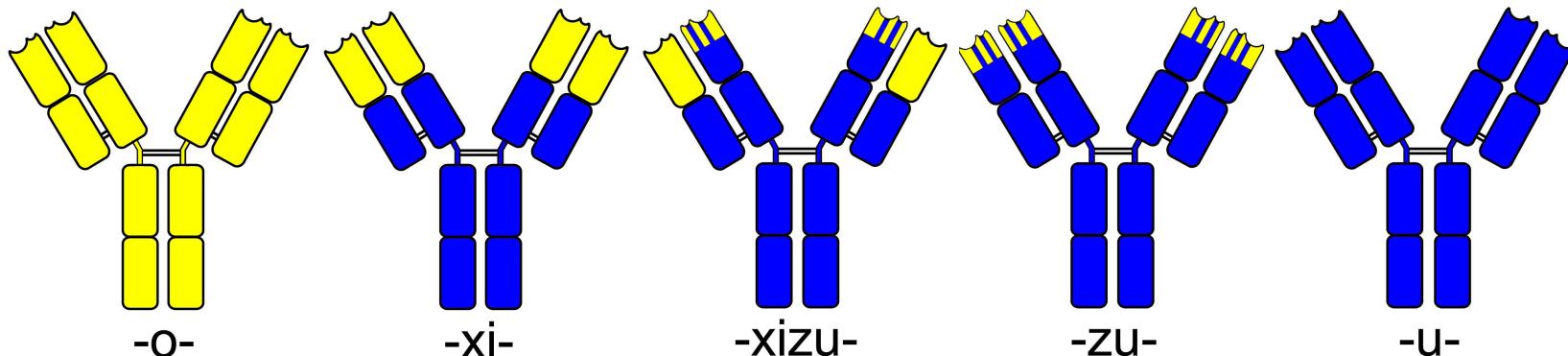
- relativt hög % godkännande från fas 1 till godkänd (ca 20%) (jfr med traditionella LM)
- Ca 50 godkända idag
- 2016, 6 nya godkända
- 2017 10 nya godkända
- 2018 12 nya godkända, 62 i sen klinisk fas, ca 600 i klinisk utveckling totalt

Biosimilärer, Antibody Drug Conjugates, Bispecifika...

Reference: **Antibodies to watch in 2020.** Kaplon H, Muralidharan M, Schneider Z, Reichert JM. MAbs. 2020;12(1):1703531. doi:10.1080/19420862.2019.1703531

Rituximab

- Ett av de första antikroppsläkemedlen (1998) MabThera, Rituxan Indikation: Non-Hodgkin lymphoma
- Målet CD20; uttrycks på B-celler. Antikroppsmolekylen blir en markör för NK celler
- Chimeric IgG1 – variabla domänen ej human (dvs mus)

Human – blå (mörk)

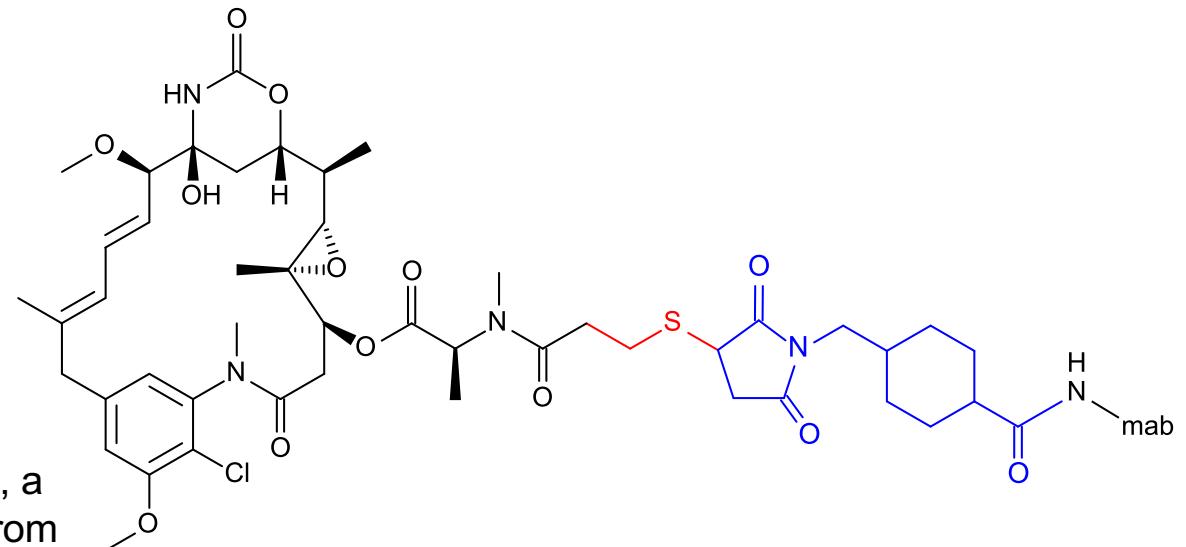
Company name, Country	Product name	Stage of development
Amgen, USA	-	Biosimilar in active development
Biocad, Russia*	AcellBia	Non-originator biological approved in Russia
BioXpress Therapeutics, Switzerland	-	Biosimilar in pipeline
Boehringer Ingelheim, Germany	BI695500	Phase I and III trials
Celltrion/Hospira, South Korea/USA	CT-P10	Phase I trial completed. Phase III trials for RA and lymphoma
Dr Reddy's Laboratories, India*	Reditux	Reditux marketed in Bolivia, Chile, India and Peru
iBio, USA	-	Rituximab produced in non-transgenic green plants.
Intas Biopharmaceuticals, India*	MabTas	'Similar biologic' approved in India in February 2013
Laboratorio Elea, Argentina	Novex	<i>Medicamento biológico similar</i> approved in Argentina in October 2013
Mabion, Poland	MabionCD20	Phase III trial in lymphoma
Merck, USA	MK-8808	Phase I trials in RA and lymphoma completed
Oncobiologics/Viropro, USA	-	Biosimilar in development; one
Pfizer, USA	PF-05280586	Phase I/II study in RA completed, extension study and phase III study in lymphoma
Probiomed, Mexico*	Kikuzubam	Kikuzubam marketed in Bolivia, Chile, Mexico and Peru
Samsung BioLogics, South Korea	SAIT101	Phase III trial in RA halted in 2012
Sandoz, Switzerland	GP2013	Phase I trial in Japanese NHL patients, phase I/II trial in RA and phase III trial in lymphoma
Stada Arzneimittel, Germany	-	Made a deal with Gedeon Richter in 2011 for rituximab
Teva Pharmaceutical Industries/Lonza, Israel/Switzerland	TLo11	Phase III trial of TLo11 halted
Torrent Pharmaceuticals/ Reliance Life Sciences, India*	-	Exclusive licensing agreement announced in December 2014
Zenotech Laboratories, India*	Rituximab	'Similar biologic' approved in India in February 2013

Biosimilar Rituximab

Ado-trastuzumab emtansine

Kadcyla®, humaniserad IgG1; immunokonjugat, behandling av bröstcancer

Trastuzumab binder till HER2 (human epidermal growth factor receptor 2) och hindrar tillväxt av celler; konjugatet DM1, en tubulinhämmare tas upp av cellen och inducerar apoptosis

Tumor inhibitors. LXXIII. Maytansine, a novel antileukemic ansa macrolide from *Maytenus ovatus*, Kupchan, et al *J. Am. Chem. Soc.*, 1972, 94 (4), pp 1354–1356

